

Učenci s posebnimi potrebami in medvrstniško nasilje

Milena Košak Babuder, Vesna Bilić, Nika Obed, Tanja Virant
in Milena Valenčič Zuljan

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

Milena Košak Babuder, Vesna Bilić, Nika
Obed, Tanja Virant, Milena Valenčič Zuljan

Učenci s posebnimi potrebami in medvrstniško nasilje

Ljubljana 2024

**Učenci s posebnimi potrebami in
medvrstniško nasilje**

Avtorice doc. dr. Milena Košak Babuder, prof. dr. Vesna
Bilić, Nika Obed, Tanja Virant, prof. dr. Milena
Valenčič Zuljan

Recenzenta izr. prof. dr. Marta Licardo, dr. Marko Kalan

Lektoriranje Tanja Šuštar

Izdala in založila Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
Zanjo prof. dr. Janez Vogrinc, dekan

Oblikovanje in priprava Igor Cerar
Ilustracija na naslovnici Jerca Rogelj

Tisk Birografika Bori, d. o. o., Ljubljana
Naklada 150 izvodov (1. izdaja, 1. natis)

Ljubljana, januar 2024

© Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, 2024

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

316.62-053.5

UČENCI s posebnimi potrebami in medvrstniško nasilje / Milena Košak
Babuder ... [et al.]. - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana : Pedagoška fakulteta Univerze, 2024

ISBN 978-961-253-322-9
COBISS.SI-ID 179647747

Zahvala

Zahvaljujemo se vsem udeležencem kvantitativne raziskave in vsem vključenim, ko so sodelovali v kvalitativni raziskavi.

KAZALO

1	Predgovor	7
2	Medvrstniško nasilje	15
2.1	Terminološka opredelitev in konceptualizacija nasilja	15
2.1.1	Opredelitev nasilja v šoli	18
2.2	Vrste nasilja v šoli	23
2.3	Oblike medvrstniškega nasilja	25
2.3.1	Razlike med elektronskim in klasičnim nasiljem	29
2.4	Posledice medvrstniškega nasilja	32
2.5	Vloga šole ob pojavu medvrstniškega nasilja	35
2.5.1	Varovalni in rizični dejavniki	36
2.6	Obravnava medvrstniškega nasilja	39
2.6.1	Obravnava medvrstniškega nasilja na ravni sistema	39
2.6.2	Obravnava medvrstniškega nasilja na ravni posameznih šol	41
2.6.3	Obravnava medvrstniškega nasilja na ravni pedagoških delavcev	50
3	Medvrstniško nasilje pri učencih s posebnimi potrebami	58
3.1	Primerjalni podatki o izpostavljenosti otrok s posebnimi potrebami medvrstniškemu nasilju	62
3.1.1	Viktimizacija otrok s posebnimi potrebami	63
3.1.2	Ali so otroci s posebnimi potrebami nagnjeni k nasilju?	67
3.2	Možni dejavniki tveganja za viktimizacijo otrok s posebnimi potrebami	68
4	Kompetentnost pedagoških delavcev za delo z učenci pri omejevanju vrstniškega nasilja	71
5	Opredelitev raziskovalnega problema	80
6	Metodologija kvantitativne raziskave	83
6.1	Cilji kvantitativne raziskave	83
6.2	Metoda	84
6.3	Vzorec	84
6.4	Postopek zbiranja podatkov	85
6.5	Postopki obdelave podatkov	88

7	Rezultati in interpretacija kvantitativne raziskave	90
7.1	Prepoznavanje medvrstniškega nasilja pri učencih s posebnimi potrebami in brez njih pri učiteljih ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogih	91
7.2	Odzivanje učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov ob zaznanem pojavu medvrstniškega nasilja pri učencih s posebnimi potrebami in učencih brez posebnih potreb	101
7.3	Ocena učiteljev in specialnih in rehabilitacijskih pedagogov glede lastne usposobljenosti za soočanje z medvrstniškim nasiljem	119
7.4	Pridobivanje kompetenc za prepoznavanje in reagiranje na medvrstniško nasilje pri učiteljih ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogih	120
7.5	Soočanje učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov z medvrstniškim nasiljem z vidika individualnih in situacijskih dejavnikov	128
7.5.1	Delovna doba učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov	129
7.5.2	Spol učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov	132
7.5.3	Izkušnje učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov z nasiljem v otroštvu	133
7.5.4	Zadovoljstvo učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov z delovnimi pogoji	136
7.5.5	Sodelovanje učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov z drugimi sodelavci ter institucijami	140
7.5.6	Stališča in prepričanja učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov	146
7.5.7	Zaznavanje kompetentnosti učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov v posameznih vidikih, pomembnih pri medvrstniškem nasilju	151
7.5.8	Samoučinkovitost učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov	159
7.5.9	Empatija učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov	170
7.6	Vpliv izkušnje z medvrstniškim nasiljem in dejavniki zmanjševanja stresa pri učiteljih ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogih ob soočanju z nasiljem	178
7.7	Covid-19 in medvrstniško nasilje	184

8 Metodologija kvalitativne raziskave	191
8.1 Opredelitev ciljev	199
8.2 Metoda	200
8.3 Udeleženci raziskave	200
8.4 Postopek zbiranja in analiza podatkov	201
9 Rezultati in interpretacija kvalitativne raziskave	203
9.1 Tema 1: Izpostavljenost otrok s posebnimi potrebami različnim oblikam vrstniškega nasilja	203
9.1.1 Fizično nasilje	203
9.1.2 Verbalno nasilje	204
9.1.3 Odnosno/relacijsko nasilje	205
9.1.4 Spolno nasilje	207
9.1.5 Elektronsko nasilje	208
9.2 Tema 2: Nasilno vedenje otrok s posebnimi potrebami do vrstnikov	209
9.3 Tema 3: Pozitivni in prijateljski odnosi z vrstniki	210
9.4 Tema 4: Odzivi in občutki otrok in mladostnikov ter njihovih staršev po doživetem nasilju	212
9.5 Tema 5: Stališča otrok, mladih in njihovih staršev o zaščiti in preprečevanju nasilja nad otroki s posebnimi potrebami	212
10 Zaključki	214
11 Viri in literatura	227
12 Priloge	239
Priloga 1: Faktorska analiza - lestvica samoocenjevanja kompetentnosti učiteljev za ukvarjanje s težavami vrstniškega nasilja	239
Priloga 2: Pridobivanje kompetenc za soočanje z medvrstniškim nasiljem	241
Priloga 3: Samoocena kompetentnosti	243
Priloga 4: Ocena samoučinkovitosti	246
Iz recenzij	248

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: <i>Oblike medvrstniškega nasilja (Lešnik Mugnaioni idr., 2016)</i>	27
Preglednica 2: <i>Protokol ukrepanja ob medvrstniškem nasilju (Lešnik Mugnaioni idr., 2016)</i>	47
Preglednica 3: <i>Sinteza dejavnikov, ki vplivajo na posredovanje pedagoških delavcev</i>	57
Preglednica 4: <i>Opisna statistika – izkušnje z medvrstniškim nasiljem v vlogi pedagoškega delavca</i>	91
Preglednica 5: <i>Opisna statistika – zaznana resnost posameznih situacij medvrstniškega nasilja</i>	93
Preglednica 6: <i>Normalnost porazdelitve – zaznavanje resnosti učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov</i>	95
Preglednica 7: <i>Mann-Whitneyjev U preizkus – zaznana resnost glede na poklic</i>	96
Preglednica 8: <i>Normalnost porazdelitve – zaznana resnost glede na obliko medvrstniškega nasilja</i>	98
Preglednica 9: <i>Kruskal-Wallisov H preizkus – zaznana resnost glede na obliko medvrstniškega nasilja</i>	99
Preglednica 10: <i>LSD-preizkus – zaznana resnost glede na obliko medvrstniškega nasilja</i>	99
Preglednica 11: <i>Opisna statistika – verjetnost za posredovanje</i>	102
Preglednica 12: <i>Normalnost porazdelitve – verjetnost za posredovanje glede na poklic</i>	104
Preglednica 13: <i>Mann-Whitneyjev U preizkus – verjetnost za posredovanje glede na poklic</i>	105
Preglednica 14: <i>Normalnost porazdelitve – verjetnost za posredovanje glede na obliko medvrstniškega nasilja</i>	108
Preglednica 15: <i>Kruskal-Wallisov H preizkus – verjetnost za posredovanje glede na obliko medvrstniškega nasilja</i>	108
Preglednica 16: <i>Preizkus LSD – verjetnost za posredovanje glede na obliko medvrstniškega nasilja</i>	108
Preglednica 17: <i>Način dela s povzročiteljem medvrstniškega nasilja</i>	110
Preglednica 18: <i>Način dela z žrtvijo medvrstniškega nasilja</i>	113
Preglednica 19: <i>Opisna statistika</i>	119
Preglednica 20: <i>Opisna statistika – pridobivanje kompetenc za soočanje z medvrstniškim nasiljem</i>	121
Preglednica 21: <i>Normalnost porazdelitve – pridobivanje kompetenc za soočanje z medvrstniškim nasiljem</i>	122

Preglednica 22: Mann-Whitneyjev U preizkus – pridobivanje kompetenc za soočanje z medvrstniškim nasiljem	123
Preglednica 23: Normalnost porazdelitve – usposobljenost za soočanje z medvrstniškim nasiljem glede na delovno dobo	129
Preglednica 24: Kruskal-Wallisov H preizkus – usposobljenost za soočanje z medvrstniškim nasiljem glede na delovno dobo	130
Preglednica 25: Opisna statistike – izkušnje z nasiljem v otroštvu	133
Preglednica 26: Normalnost porazdelitve – verjetnost za posredovanje glede na izkušnjo iz otroštva	134
Preglednica 27: Kruskal-Wallisov H preizkus – verjetnost za posredovanje glede na izkušnjo iz otroštva	135
Preglednica 28: Opisna statistika – zadovoljstvo z delovnimi pogoji	137
Preglednica 29: Absolutne frekvence in odstotne frekvence – zadovoljstvo z delovnimi pogoji glede na poklic	138
Preglednica 30: Opisna statistika – sodelovanje z drugimi sodelavci in institucijami pri obravnavi medvrstniškega nasilja	141
Preglednica 31: Normalnost porazdelitve – sodelovanje z drugimi sodelavci in institucijami pri obravnavi medvrstniškega nasilja	143
Preglednica 32: Mann-Whitneyjev U preizkus – sodelovanje z drugimi sodelavci in institucijami pri obravnavi medvrstniškega nasilja	144
Preglednica 33: Opisna statistika – stališča in prepričanja o medvrstniškem nasilju	146
Preglednica 34: Normalnost porazdelitve – stališča in prepričanja o medvrstniškem nasilju glede na poklic	148
Preglednica 35: Mann-Whitneyjev U preizkus – stališča in prepričanja o medvrstniškem nasilju glede na poklic	149
Preglednica 36: Opisna statistika – samoocena kompetentnosti	152
Preglednica 37: Normalnost porazdelitve – samoocena kompetentnosti glede na poklic	154
Preglednica 38: Mann-Whitneyjev U preizkus – samoocena kompetentnosti glede na poklic	155
Preglednica 39: Opisna statistika – ocena samoučinkovitosti	160
Preglednica 40: Normalnost porazdelitve – ocena samoučinkovitosti glede na poklic	162
Preglednica 41: Mann-Whitneyjev U preizkus – ocena samoučinkovitosti glede na poklic	163
Preglednica 42: Opisna statistika – zaznana empatija	170
Preglednica 43: Normalnost porazdelitve – zaznana empatija glede na poklic	172
Preglednica 44: Mann-Whitneyjev U preizkus – zaznana empatija glede na poklic	173

Preglednica 45: Normalnost porazdelitve – zaznana empatija glede na vključenost učencev s posebnimi potrebami	174
Preglednica 46: Mann-Whitneyjev U preizkus – zaznana empatija glede na vključenost učencev s posebnimi potrebami	174
Preglednica 47: Normalnost porazdelitve – zaznana empatija glede na obliko medvrstniškega nasilja	176
Preglednica 48: Kruskal-Wallisov preizkus – zaznana empatija glede na obliko medvrstniškega nasilja	176
Preglednica 49: Preizkus LSD – zaznana empatija glede na obliko medvrstniškega nasilja	177
Preglednica 50: Absolutne in odstotne frekvence – vpliv na poklicno delovanje	178
Preglednica 51: Opisna statistika – dejavniki za zmanjševanje stresa pri soočanju z medvrstniškim nasiljem	180
Preglednica 52: Normalnost porazdelitve – dejavniki za zmanjševanje stresa pri soočanju z medvrstniškim nasiljem glede na poklic	181
Preglednica 53: Mann-Whitneyjev U preizkus – dejavniki za zmanjševanje stresa pri soočanju z medvrstniškim nasiljem glede na poklic	182
Preglednica 54: Poimenovanje faktorjev: Znanje, Veščine, Kompetentnost za prepoznavanje vrstniškega nasilja, Kompetentnost za delo z učenci pri pouku in Drugi vidiki kompetentnosti (Bilić, 2022, str. 76–79)	240
Preglednica 55: Kruskal-Wallisov H preizkus – pridobivanje kompetenc za soočanje z medvrstniškim nasiljem glede na poklic	242
Preglednica 56: LSD-preizkus – pridobivanje kompetenc za soočanje z medvrstniškim nasiljem	242
Preglednica 57: Kruskal Wallisov H preizkus – samoocena kompetentnosti glede na poklic	244
Preglednica 58: LSD-preizkus – samoocena kompetentnosti glede na poklic	245
Preglednica 59: Kruskal-Wallisov H preizkus – ocena samoučinkovitosti glede na poklic	247
Preglednica 60: LSD-preizkus – ocena samoučinkovitosti glede na poklic	248

KAZALO SLIK

Slika 1: <i>Razširjeni model socialnoekološkega sistema (Cross idr., 2015, v Bilić, 2018, str. 54) z dodanim spletnim sistemom</i>	18
Slika 2: <i>Delitev oblik medvrstniškega nasilja (Bilić, 2018)</i>	28
Slika 3: <i>Shematska predstavitev sistemskega pristopa (Muršič idr., 2016, str. 2)</i>	40
Slika 4: <i>Reagirane oz. odzivanje ob medvrstniškem nasilju (Mikuš Kos, 1991, str. 117)</i>	53
Slika 5: <i>Prikaz števila viktimiziranih učencev s posebnimi potrebami in brez njih v državah EU (po Sentenac idr., 2013)</i>	63
Slika 6: <i>Struktura vzorca glede na delovno mesto</i>	84
Slika 7: <i>Shematski prikaz poteka raziskovanja</i>	90
Slika 8: <i>Zaznane medvrstniško nasilje v času šolanja na daljavo</i>	185
Slika 9: <i>Prepoznavanje in odpravljanje medvrstniškega nasilja v času šolanja na daljavo</i>	186
Slika 10: <i>Zaznane oblike medvrstniškega nasilja v času šolanja na daljavo</i>	187
Slika 11: <i>Pogostost poročanja o medvrstniškem nasilju v času šolanja na daljavo s strani staršev in učencev</i>	188

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

Cena: 30,00 €

ISBN 978-961-253-322-9

9 789612 533229